

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Solutio argumentorum Scoti, & Durandi. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

mus, quaque per summa capita referre, satis erit. Prima ratio est Bernardi serm. 80. in cantica, qua usus fuit contra Gilbertum, quia si Deus non est sua essentia, & sapientia sequitur, aut illam esse creaturam, aut esse plures Deos, &c. Secunda ratio, quia Scoti sententia derogat plane simplicitati, & maximæ unitati Dei, cum inter essentiam & relationem aliquem numerum concedit. Ex quo etiam sequitur, ex illis compositionem aliquam fieri. Quod vero de attributis respondeat Scotus, tam vidimus cap. illo 4. & impugnamus, idemque de relationibus, & essentia respondet, quare & eodem modo eius responsum refelli debet. Nunc autem quid dicat Durandus, qui peculiari modo defendit hanc distinctionem quam inter attributa, & essentiam non concedit, videamus. Respondet ergo, nullam ex relatione & essentia fieri compositionem, etiam si ex natura rei distinguantur, quia modus non componit cum re, cuius est modus, relatio autem est modus essentiae, sed ea, quæ aliud componunt, debent esse res, & inuicem differre, sicut res, quia illud, quod cum alio componit, debet habere essentiam ad se, omnino diuersam ab eo, cum quo componit, modus autem licet differat à re, cuius est, non tamen habet essentiam ad se, quia tota eius natura est esse alterius. Hoc tamen responsum frivolum est, assumit enim Durandus, id quod probare debebat, & inferre: nempe modum, qui realiter differt à re; cuius est, ideo non componere cum illa, quia non habet essentiam ad se, sed ad aliud: quod sicut gratis asseritur, sic etiam absque ulla ratione rejicitur. Sed adhuc vngere possumus Durandum hoc modo, si reuera modus realiter differt à re, cuius est, & diuersam naturam, & rationem formalem habet ab ea, sit ut iam ibi sit numerus aliquis: ac proinde pluralitas, seu duplicitas; hanc vero nos merito appellamus compositionem, quæ opponitur unitati, & simplicitati, ut manifestum est, Dei autem unitati, & simplicitati, derogat quævis multitudo huiusmodi, aut duplicitas, ut ex disputatione 116, cap. 4. constat.

Denique contra Scotum, qui putat, hanc distinctionem esse mediam inter realem & rationis, ut possumus rationem Durandi, quam adduximus, c. illo 4. ea tamen nihil contra Durandum probat, cum plane doceat, inter essentiam & relationem esse realem distinctionem.

CAPVT VI.

Solutio Argumentorum Scoti, & Durandi.

V Nica præcipua ratio est, qua nititur Scoti & aliorum sententia, eademque usum fuisse Gilbertum, notauimus cap. 1. & 3. huius disputationis. Ea vero desumpta est ex varijs, & contrarijs prædicationibus, quæ fiunt de essentia, & de relatione, ut quod essentia re ipsa communicetur, relatio non communicetur, etc. Ad hanc vero respondet Caietanus infra q. 30. art. 1. essentiam diuinam non tantum esse communicabilem, nec tantum incommunicabilem, sed utrumque eminenter absque ulla compositione continere sub eadem adæquata ratione propter suam infinitatem. Quo fit, inquit ille, ut pater intelligat essentiam, & relationem, non ut duo obiecta formalia ex natura rei; sed ut vnum formaliter, &

multa virtute: ac si dicat, essentiam diuinam, & relationem ex natura rei non esse inuicem actu distinctas, sed ita se habere, ut per intellectum actu possint distingui.

Verum hæc solutio non satisfacit argumento, quia non reddit rationem, obquam cum adeo diuersa, & contradictoria de essentia, & relatione prædicentur, cum illo additamento, ex natura rei: nihilominus actu non distinguantur: sed tantum virtute. Nam qui fieri potest, ut in re simplicissima inueniamus aliquid, quod non operatione intellectus, sed re ipsa communicetur, & aliquid, quod eodem modo, scilicet re ipsa non communicetur? Alij respondent, de eadem re non enunciarì vere duo contradictoria, nempe communicari & non communicari: quia affirmas propositio est vera, nempe res, quæ est essentia communicatur, & negans est falsa, nempe res, quæ est essentia, non communicatur, quia negatio illa denotat rem illam nullo modo communicari, neque quatenus essentia, neque quatenus relatio est, eo quod negatio omnia neget in vniuersum: neque enim assumit illam propositionem, de eadem re non possunt contradictoria enunciarì: sed argumentum sic procedit, impossibile est, aliqua duo, de quibus contradictoria enuntiantur cum additamento illo, secundum rem, esse realiter idem talia enuntiantur de essentia, & relatione, nempe communicari secundum rem, & non communicari secundum rem, ergo non possunt esse idem secundum rem. Resp. deinde Canariens. diff. in

hunc art. p. 3. solam distinctionem rationis inter essentiam & relationem satis esse, ut contradictoria de ipsis vere enuntiemus, siue illa distinctio actu sit facta ab intellectu, siue solum fieri possit. Ego quidem cum hoc auctore existimo, solam distinctionem rationis sufficere, ut tam diuersa, imo contradictoria de essentia & relatione prædicentur, non solum simpliciter, sed etiam cum illo additamento, *Ex natura rei*, quæ multum nos virgent Scotus, & authores prioris sententiæ: hoc tamen non satis explanauit ipse sed antequam illud explicemus, præmittendum est, nunquā nos contradictoria enuntiare de essentia & relatione, cum sola distinctione rationis, quæ inter illa fieri potest, sed actu adhibita distinctione. Nam cum utamur varijs nominibus essentia, & relationis, & nomina in nobis respondeant conceptibus, non possumus non ut distincta concipere, quæ ut distincta etiam nominamus, sic enim & nostros conceptus exprimimus, ut sunt in nobis, & alijs viatoribus tradimus intelligendos. Eadem ratione diximus disputat. 115. cap. 2. nullam esse actu exurinfecam denominationem in rebus nisi præmissa operatione intellectus concipientis in ea relationem sicut ipso nomine significatur. Quare non debuit Canariensis asserere, Ob solam distinctionem rationis, quæ potest esse, & si actu facta non sit, contradictoria posse de illis actu enunciarì.

Hoc supposito, distinctionem solam rationis satis esse, ut contradictoria de eadem re simplicissima à nobis prædicentur, sic ostendo. Cum res ipse à nobis, alijs viatoribus significari nequeant, nisi nominibus à nobis etiam impositis, & nomina de Deo ideo diuersa sint, quia diuersos de Deo habemus conceptus, nec ipsum alio modo intelligere

Aliorum solutio.

Canariens. diff. in 25.

Vera Canariensis solutio explicat rationem inuentionis.

Ad illa rationis distinctio necessaria est, ut opposita de eadem re prædicentur.

Eam vero ad id sufficere ostenditur.

An relatio sic differat ab essentia Dei, ut illam in suo conceptu nihilominus includat.

Quid sentiat Henricus, & Canariensis, cap. 1.

Essentiam diuinam, & relationem ita ratione differre, ut conceptus essentia non includatur in conceptu relationis, verior opinio fert, cap. 2.

Diluuntur argumenta prioris opinionis, cap. 3.

Conceptum relationis non pertinere ad conceptum essentia, cap. 4.

Magis distinguitur essentia à relatione, & attribuitur, quam relatio à persona, cap. 5.

CAPVT I.

Quid sentiant Henricus, & Canariensis.

P Rætermiffa sententia Scoti, & aliorum, qui affirmant relationes distingui ab essentia ex natura rei, qui consequenter asserere debent, essentiam non includi formaliter in conceptu relationis, cum illis tantum futura est nobis controuersia, qui docent, solum distingui per intellectum, an scilicet ita distinguantur, ut relatio nihilominus in suo conceptu includat essentiam, sic enim posse distingui aliqua per intellectum, quod dubium non est. Henricus igitur quolibet 4. q. 6. asserit, relationem ita ab essentia differre, ut illam in suo etiam conceptu essentialiter includat. In cuius rei explicationem notat, bifariam posse aliquid ratione distingui, vno modo secundum intentionem (sic ipse loquitur) quando videlicet vnum non includit aliud, sicut genus & differentia, quorum alterum est extra rationem, & conceptum alterius, altero modo, quando conceptus vnus includit conceptum alterius, sed ad id aliquid peculiare, ut species & genus: hoc ergo posteriori modo, inquit relationem, & essentiam in Deo sola ratione differre.

Eandem sententiam fecutus est Canariensis in hunc art. disp. 3. qui affirmat, ita intrinsece includi conceptum essentia in conceptu paternitatis, sicut ens in conceptu cuiusvis prædicamenti, quod supra rationem entis commune, addit particularem, qua ab alijs distinguitur; ita ut in ea particulari ipsa etiam ratio entis contineatur. Id vero probatur primo ratione Henrici; Nulla ratio fert aliquid ad aliud, nisi ratione alicuius absoluti, ratione cuius relatio inest subiecto, ita ut relatio nullam addat realitatem supra illud absolutum: relatio autem diuina refert vnā personā ad illam ergo ratione alicuius absoluti, ex quo habet rationem, nihil autem est in Deo absolutum præter essentiam, ergo relatio illam includit in suo conceptu.

Deinde probatur. Cum relatio diuina sit quod dā ens, & omne ens recte diuidatur per hoc quod est esse à se, vel ab alio sequitur, illam secundum rationem suam formalem debere esse à se, vel ab alio si intelligeretur esse ab alio, esset creatura, quod est absurdum, si vero intelligeretur esse à se, esset deitas, cuius propria ratio est, nulla habere causam: esset ergo duplex diuinitas, nisi relatio in suo proprio conceptu ipsam vnus diuinitatis rationem includeret. Hanc eandem rationem adducimus disp. 119. c. 1. pro sententia eiusdem Canariensis, qui docet, essentiam diuinam pertinere ad conceptum formalem cuiusvis attributi.

Postremo

Quid sit ex natura rei vnū aliter conuenire.

Capreol. 27. Soluitur fundamētū aduersarij ex authoritate Summi Augustini.

Ansel.

Damas.

ligere valeamus, sit, ut quantumuis addamus illud ex natura rei, cum affirmamus communicari aut non communicari, & similia, semper in nostris prædicationibus includatur aliqua distinctio, & ordo rationis, ob quem de eadem re ex natura rei omnino indiuidua, distincta tamen à nobis per intellectum, & per omnia diuersa, alterum affirmare, alterum negare non modo possumus, sed etiam debeamus. Quod si Deum, ut est, nominaremus, & intelligeremur, sicut vno conceptu simplicissimo quidquid est in eo, videremus, sic etiam vno verbo, aut nomine alijs beatis exprimeremur, in quo nulli essent termini contradictorii. Qualis vero esset ista expressio, nunc non possumus magis explicare, satis sit nosse, in ea non esse futuras varias enunciationes, ut prædictum est. Ex diuersis ergo, imo contradictorijs prædicatis, quæ de eadem re simplicissima, Deo videlicet dicuntur, non potest colligi distinctio aliqua ex natura rei, quia in omnibus prædicationibus, quantumuis addatur particula, ex natura rei, vel, realiter, est ordo ad varios conceptus, quos de eadem re simplicissima habemus, de quibus non eadem enunciamus. Cum vero adduntur prædictæ particulae, nihil aliud significare volumus, quam illud, quod re ipsa est, quatenus à nobis pro modulo nostro explicari potest, ita esse enuncians, & concipiendum, ne absurdum aliquod sequatur. Quare inde non tollitur illo modo distinctio rationis, quam omnes illæ propositiones necessario in seipsis includunt. Doctrina hæc colligi potest ex Capreolo in 1. d. 2. quæst. 3. artic. 3. ad 1. cum docet, contradictoria nunquam prædicari de Deo, nisi intellectu nostro operante, qui facit prædicationes: quod late ipse prosequitur.

Ex hac eadem doctrina non solum dilui possunt rationes Gabriels, Durandi, & Gilberti, omnes ducuntur ex varijs prædicationibus, quas de essentia, & relationibus enunciamus: verum etiam ad testimonia Aug. quæ pro se adducit Scotus, responderi: quale est illud 7. de Trinit. c. 2. Quoniam vero & verbum sapientia est, sed non eo verbum quo sapientia: verbum enim relatiue, sapientia vero essentialiter intelligitur: id dici accipiamus, cum dicitur verbum, ac si dicatur nata sapientia, & eodem lib. cap. 4. ubi ait, Aliud est Deo esse, aliud patrem esse: quo pacto loquitur etiam Anselmus lib. de processione Spiritus sancti cap. 2. Dicimus ergo, Ang. & Ansel. solum voluisse assignare distinctionem rationis inter illa, ut ostenderent, alio modo illa significari. Denique quod adducit ex Damasceno, nihil fauet sententiam: concedimus enim, relationem esse modum existendi, non autem notam existentiam, ut disp. 126. dicimus: ob id tamen non putat Damascenus, esse modum essentia realiter ab ea diuersum, nam quamuis ab ea non differat ex natura rei, potest nihilominus concipi, non ut res, sed ut modus essentia. Supererat hic disputare, utrum relatio, & essentia in Deo differre possint per intellectum creatum solum viatoris, an etiam per diuinam, & Beatorum videntium Deum, sed de hac controuersia idem omnino, quod de attributis diximus disput. 118. asserendum est.